

ВІДГУК
офіційного опонента

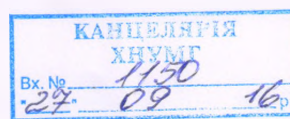
на дисертаційну роботу Новікова Дмитра Антоновича
за темою: «Теоретико-методичне забезпечення управління трудовим
потенціалом промисловості регіонів України»
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.05. – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Поступальний розвиток українського суспільства визначається якісними та структурними зрушеннями у вітчизняній економіці, підвищенням продуктивності людської праці на основі піднесення ролі науки й новітніх знань, зростання конкурентоспроможності робочої сили на регіональних ринках праці. При цьому важливим індикатором глибини ринкових перетворень, їх соціальної спрямованості слугуватиме стан трудового потенціалу у промисловості регіонів України, який формується під впливом важелів управління.

Аналіз сучасних реалій соціально-економічного розвитку регіонів України засвідчує наявність глибокого протиріччя між потребами прискорення економічного зростання і можливостями таких зрушень з огляду на погіршення кількісно-якісних характеристик трудового потенціалу, незадовільний стан його формування та реалізації упродовж всеохоплюючої кризи 90-х років та на початку нового століття. Існування вимушеної неповної зайнятості, недосконалість соціально-економічних важелів дотримання трудових прав і соціальних гарантій призводять до зниження продуктивності праці, зростання рівня виробничого травматизму і захворюваності, соціальної незахищеності багатьох осіб, які працюють у промисловому секторі економіки регіонів України. Виникла нагальна потреба у науковому пошуку шляхів вдосконалення теоретико-методичного забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою: «Концептуальні засади формування регіональної інноваційної системи» (державний реєстраційний номер 0108U000474) та «Формування концептуальних засад і методичного інструментарію прогнозування потреби національної економіки у фахівцях з вищою освітою» (державний реєстраційний номер 0113U001112), а також Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за темою «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» (державний реєстраційний номер 0112U003092), в яких автором запропоновано вдосконалений метод формування статистичної інформації для аналізу професійного потенціалу працездатного населення регіонів України, запропоновано методичний підхід до аналізу ринку трудових ресурсів на основі розмежування показників трудового потенціалу на стимулятори та дестимулятори промислового розвитку, розроблено методичне забезпечення щодо формування інформаційної бази управління трудовим потенціалом промисловості регіонів.

2. Новизна та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації, достатньою мірою обґрунтовані. Їх теоретичним підґрунтям стали праці провідних світових та вітчизняних фахівців з питань регіональної економіки та проблем управління трудовим потенціалом. Для вирішення поставлених в роботі задач дисертантом використано різноманітні інструменти та методи. Теоретичною і методичною основою дисертації є роботи вітчизняних і зарубіжних економістів, у тому числі положення економічної теорії, теорій та концепцій регіонального розвитку, теорії управління трудовим потенціалом, законодавчі та нормативно-правові акти України.

При написанні дисертаційної роботи автором був застосований ряд

методів дослідження, а саме: системний підхід, метод діалектичної логіки, контент-аналіз, дедуктивний та індуктивний методи, аналіз та синтез, статистичний, порівняльний, кластерний та кореляційно-регресійний аналіз, морфологічний аналіз та графічний метод, а також метод нечіткої логіки для розробки критеріїв оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретико-методичних положень щодо управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Найвагомішими науковими результатами є такі:

вдосконалено методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів, який ґрунтується на розмежуванні часткових показників на стимулятори і дестимулятори промислового розвитку та визначенні рівня кожного показника у відповідній сукупності, що дало змогу знизити негативний вплив випадкових факторів на прийняття управлінських рішень, оскільки було виключено можливість необґрунтованого вибору сталонів;

доповнено методичне забезпечення розмежування кількісних значень інтегральних показників трудового потенціалу промисловості регіонів використанням методу нечіткої логіки за функцією приналежності, особливість якого полягає у визначенні трьох якісних інтервалів та їх кількісних меж. Це дозволило визначити імовірність попадання інтегральних значень трудового потенціалу до певного інтервалу та обрати адекватний об'єкт управління виходячи з його стану;

обґрунтовано методичний підхід до формування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, відмінністю якого є опис станів системоутворюючої та системозабезпечуючої підсистем, взаємодія яких зумовлена метою управління та ґрунтується на результатах оцінки впливу трудового потенціалу на економіку регіонів. Перевагою є регламентація взаємозв'язків між складовими системи;

набуло подальшого розвитку теоретичне обґрунтування соціально-економічної природи та змісту категорії «трудовий потенціал промисловості регіону», особливість якої полягає в поєднанні кількісних і якісних характеристик трудового потенціалу працездатного населення з економічними, соціальними й демографічними умовами, що склалися в регіоні;

визначено ступінь і характер впливу трудового потенціалу регіону на його валову додану вартість на основі побудови кореляційно-регресійної моделі, що даю змогу інтерпретації її часткового виду для створення інформаційної бази прийняття управлінських рішень і обґрунтування напрямів підвищення ефективності управління трудовим потенціалом у регіональному менеджменті.

3. Аналіз відображення результатів дослідження в публікаціях та авторефераті

Наведені в дисертації результати повністю викладені в авторефераті. Публікації основних положень дисертаційної роботи подано у 12 наукових працях, серед них 7 статей у фахових наукових виданнях (з них 1 – у співавторстві) й 5 тез доповідей на конференціях і міжнародному форумі. Загальний обсяг публікацій становить 3,077 ум. друк. арк., особисто автору належить 2,138 ум. друк. арк. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікації нових наукових результатів, які отримано автором у ході написання дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Автореферат містить відомості про зміст дисертації, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, коректно. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні наукові результати, що отримані автором у ході написання роботи.

4. Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації дає підставу визначити, що вона є закінченим самостійним дослідженням, яке має значну наукову та практичну цінність для вирішення завдання з подальшого розвитку теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

За своєю структурою, обсягом і оформленням дисертація відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій, вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків та офіційних документів про впровадження результатів дослідження.

5. Практичне значення результатів дослідження

Теоретична цінність роботи обумовлена розробленим теоретико-методичним забезпеченням управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в доведенні розроблених теоретичних положень і методичного забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України до рівня практичних рекомендацій, використання яких спрямовано на підвищення ефективності регіонального менеджменту шляхом створення інформаційного базису для прийняття та реалізації обґрунтованих управлінських рішень в динамічному економічному середовищі.

6. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи

Прикладний аспект одержаних результатів обґрунтовано їхнім практичним використанням у діяльності державних установ, органів місцевого самоврядування, промислових підприємств Харківського регіону, навчальному

процесі, що підтверджено відповідними актами впровадження в роботу Департаменту інноваційного розвитку промисловості Харківської обласної державної адміністрації (акт № 02-01-05/1168 від 20.07.2015 р.); Департаменту праці та соціальної політики Харківської міської ради Харківської області (акт № 277/0/147-16 від 17.02.2016 р.) і довідкою про впровадження результатів дисертації у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова (№ 2418 від 28.07.2015 р.). Виходячи зі змісту довідок про апробацію, результати дисертаційної роботи доцільно рекомендувати до використання обласними державними адміністраціями у областях України, а також, як підґрунтя для подальших наукових розробок, спрямованих на забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

7. Недоліки та зауваження

У цілому дисертаційна робота Д. А. Новікова заслуговує позитивної оцінки. Разом з тим, слід відзначити деякі недоліки та дискусійні моменти, які, однак, не знижують загального позитивного враження від отриманих наукових результатів:

1) дискусійним є віднесення автором розробки стратегії формування, використання, реалізації та розвитку трудового потенціалу регіону до основних функцій управління (с. 31-34 дисертації), оскільки розробка стратегії являє собою складову системи управління (рис. 1.2, с. 29);

2) розкриваючи сутність та зміст поняття «фактична вартість робочої сили» автор не приділив достатньої уваги впливу податків, що відносяться до витрат на робочу силу, але ж саме вони є причиною такого явища, як «заробіток у конвертах», що має місце в Україні на протязі останніх двох десятиліть (с. 39-42);

3) у ході дослідження динаміки показників, які характеризують економіку регіонів України, автор не уточнює, за якими саме ознаками було здійснено розподіл регіонів на п'ять кластерів, як було враховано територіальну

різницю та які були підстави для складання характеристик кожного з кластерів (с. 56-64);

4) дискусійним є порівняння автором економічного стану регіонів України зі станом економіки Української радянської соціалістичної республіки, що входила до складу СРСР, оскільки міжгосподарські зв'язки, які мали місце за часів планової економіки, виявились не життєздатними за умов ринкової економічної системи та були остаточно втрачені (с. 68-69);

5) узагальнення світового досвіду регулювання промисловості (с. 89-92) значно б виграло, якби автор звернувся до статистики регіонів країн ЄС, зокрема, рівня NUTS 2, як основних регіонів, що використовуються у питаннях регіональної політики, а не до статистики по країнам у цілому;

6) не доцільним вбачається визначення автором поняття «система» у третьому розділі роботи (табл. 3.1, с. 108), адже ще на початку дослідження ґрунтувалось на засадах системного підходу, зокрема, у ході розгляду складових системи управління (с. 29);

7) запропонована автором модель функціональної системи суб'єкта господарювання в промисловості регіону (рис. 3.6, с.132) не дає змоги визначити взаємодію декількох суб'єктів в межах промислового комплексу регіону.

Але, незважаючи на вказані зауваження, дисертаційна робота Д. А. Новікова справляє позитивне враження, її можна охарактеризувати як завершену наукову працю, у якій розв'язується важлива науково-прикладна задача щодо поглиблення теоретико-методичних положень з управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

8. Загальні висновки

Проведений аналіз дисертаційної роботи дозволив зробити наступні висновки:

- дисертаційні розробки достатньою мірою обґрунтовані, містять наукову новизну та мають практичну цінність;

- за змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 "Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами), а зроблені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи;

- за складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

У зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Новіков Дмитро Антонович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

старший науковий співробітник
 відділу макроекономічної політики
 та регіонального розвитку
 Науково-дослідного центру
 індустріальних проблем розвитку НАН України,
 кандидат економічних наук, доцент

О. М. Красносова

Підпис засвідчую:

вчений секретар НДЦ ІПР НАН України

Н. В. Бєлікова